

ACADEMIA DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI
SECȚIA ȘTIINȚE ALE VIEȚII



Bd. Ștefan cel Mare 1
MD-2001, Chișinău, Republica Moldova
Tel/Fax: /373-22/ 27-24-53,
/373-22/ 27-07-57
E-mail: ssv.asm.md@gmail.com,
sectiamed@asm.md, ssagricola@rambler.ru

ACADEMY OF SCIENCES
OF MOLDOVA
SECTION LIFE SCIENCES

Ștefan cel Mare Ave., 1
MD-2001 Chisinau, Republic of Moldova
Tel/Fax: /373-22/ 27-24-53,
/373-22/ 27-07-57
E-mail: ssv.academia@gmail.com,
sectiamed@asm.md, ssagricola@rambler.ru

AVIZUL CONSULTATIV AL SECȚIEI ȘTIINȚE ALE VIEȚII A AȘM

asupra raportului științific din cadrul Programului de Stat 20.80009.5107.14 "Utilizarea metodelor genetice și biotehnologiilor moderne în scopul creării, devirozării și implementării în producere a soiurilor culturilor pomicole, portaltoaelor și culturilor bacifere, cu potențial biologic sporit", director de proiect: dr. COZMIC Radu., Prioritatea II. Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor, Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologie Alimentară, pentru anul 2023, perfectat în baza audierii raportului și a concluziilor experților confidențiali (Adunarea Generală a Secției Nr.2 din 19 februarie 2024)

1. Atingerea scopului, obiectivelor și rezultatelor declarate în propunerea de proiect în corelare cu cele obținute după implementarea proiectului

Rezultatele cercetărilor obținute în anul 2023 reflectă acțiunile descrise în rezumatul propunerii de proiect (<https://ancd.gov.md/>). Scopul general al proiectului constă în crearea, devirozarea și implementarea în producerea soiurilor culturilor pomicole, portaltoaielor și culturilor bacifere cu potențial biologic sporit prin utilizarea metodelor genetice și biotehnologiilor moderne. Sunt create 3 soiuri de măr, care vor fi transmise la CSTSP. A fost examinată starea fitosanitară a plantațiilor (peste 150 ha - nuc; 5 ha - cireș) create cu material săditor de origine străină; testarea în laborator a evidențiat prezența virusului răsucirii frunzelor cireșului, virusului pătării necrotice a sâmburoaselor, virusului piticirii prunului, *Phytophthora* ssp., *Xanthomonas arboricola*, *Xylella fastidiosa*. Au fost asanate prin termoterapie cu aer uscat 3 soiuri: prun (Jojo), măr (Williams Pride), piersic (Cresthaven). Este invocată elaborarea tehnologiei de micropropagare a unui portaltoi pentru măr 54-118, dar nu este prezentat nici un rezultat. Obiectivul privind multiplicarea in vitro a speciilor bacifere cu fructul mare pentru crearea plantațiilor mamă a fost realizat parțial prin determinarea mediilor nutritive pentru microclonarea unui noi soi de căpșun Murano. A fost obținut antiser către virusul Raspberry bushy dwarf.

2. Diseminarea rezultatelor obținute

Lista lucrărilor științifice este prezentată cu includerea a 7 publicații în compartimentul articole care sunt prezentate de 9 din 23 membri ai echipei de cercetare. Rezultatele sunt diseminate la 5 manifestații științifice din țară și 2 de peste hotare. Deși sunt invocate 7 articole, menționăm că din 6 lucrări care sunt în acces deschis, doar 4 reprezintă articole, iar 2 sunt teze (nr. 1; 5). Totodată, doar în 3 publicații sunt stipulate datele de identificare ale proiectului. Lista publicațiilor este prezentată cu încălcarea standardului bibliografic, iar la 3 lucrări sunt prezentate link-uri false (nr. 3; 6; 7).

3. Valoarea socio-economică a rezultatelor obținute (brevete de invenție, alte forme de proprietate intelectuală, materializarea rezultatelor, perspective de implementare

Valoarea socio-economică a rezultatelor obținute este descrisă la general, confirmând în fapt oportunitatea cercetărilor, nu a rezultatelor obținute. În raport nu sunt prezentate informații privind obținerea OPI. Promovarea rezultatelor s-a realizat prin participări la 2 emisiuni TV, inclusiv 1 peste hotare. Colaborările naționale și internaționale enunțate facilitează implementarea ulterioară a rezultatelor obținute.

4. Participarea tinerilor în proiect, pregătirea cercetătorilor în cadrul proiectului prin doctorat/postdoctorat.

Cota de participare a tinerilor în proiect este foarte joasă - 8,7% (fiind indicat 9,09%).

Obiecții: În raportul prezentat lipsește informația cu privire la pregătirea cercetătorilor în cadrul proiectului prin doctorat / postdoctorat în anul 2023.

Punctajul mediu acordat: 21,6

Concluzii și recomandări:

Rezultatele cercetărilor obținute în anul 2023 reflectă acțiunile descrise în rezumatul propunerii de proiect. Cercetările privind evaluarea soiurilor și hibrizilor din fondul genetic existent, precum și lucrări de ameliorare sunt realizate și descrise în raport doar la cultura mărului. La celelalte culturi pomicole (cais, nuc, prun, cireș, vișin) rezultatele sunt foarte generale. Au fost create 3 soiuri de măr, care vor fi transmise la CSTSP. A fost examinată starea fitosanitară a plantațiilor (peste 150 ha - nuc; 5 ha - cireș) create cu material sădător de origine străină, iar testarea în laborator a evidențiat prezența virusului răsucirii frunzelor cireșului, virusului pătării necrotice a sâmburoaselor, virusului piticirii prunului, *Phytophthora* ssp., *Xanthomonas arboricola*, *Xylella fastidiosa*. Au fost asanate prin termoterapie cu aer uscat 3 soiuri: prun (Jojo), măr (Williams Pride), piersic (Cresthaven). Este invocată elaborarea tehnologiei de micropropagare a unui portaltui pentru măr 54-118, dar nu este prezentat nici un rezultat. Obiectivul privind multiplicarea in vitro a speciilor bacifere cu fructul mare pentru crearea plantațiilor mamă a fost realizat parțial prin determinarea mediilor nutritive pentru microclonarea unui noi soi de căpșun Murano. A fost obținut antiser către virusul Raspberry bushy dwarf. Activitate editorială au prezentat doar 40 % din membrii echipei, indicatorul de produs "publicații per cercetător" constituind 0,30. Nu sunt prezentate participările la forurile științifice cu comunicări sau postere; nu este descrisă materializarea rezultatelor. Cota de participare a tinerilor în proiect este foarte joasă - 8,7% și nici nu au publicat nici o lucrare. Raportul necesită o completare cu rezultate concrete la unele culturi; respectarea standardelor bibliografice și realizarea tehnoredactării.

Se propune calificativul general: Satisfăcător

Raport aprobat

Conducător al
Secției Științe ale Vieții
acad.

Eva Gudumac

Secretar Științific al Secției
Dr.

Gabriela Romanciuc